

شاخص سوم: ایدز

ویروس نقص ایمنی انسانی (HIV) نه تنها یک معضل مهم سلامت عمومی، بلکه بازتابی از نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی در جوامع مختلف است. در حالی که پیشرفت‌های علمی به بهبود تشخیص و درمان این بیماری کمک کرده‌اند، تعیین‌کننده‌های اجتماعی سلامت نقش کلیدی در شیوع و مدیریت اچ‌آی‌وی ایفا می‌کنند. فقر، تبعیض، دسترسی نابرابر به خدمات بهداشتی و نبود حمایت‌های اجتماعی از جمله عواملی هستند که در بسیاری از کشورها، به‌ویژه در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا (MENA)، مانع از کنترل مؤثر این بیماری شده‌اند. در این منطقه، علاوه بر کمبود داده‌های دقیق، دسترسی محدود به خدمات پیشگیری و درمان، بر شدت این بحران افزوده است. گزارش حاضر به بررسی وضعیت این بیماری و چالش‌های موجود در منطقه می‌پردازد.

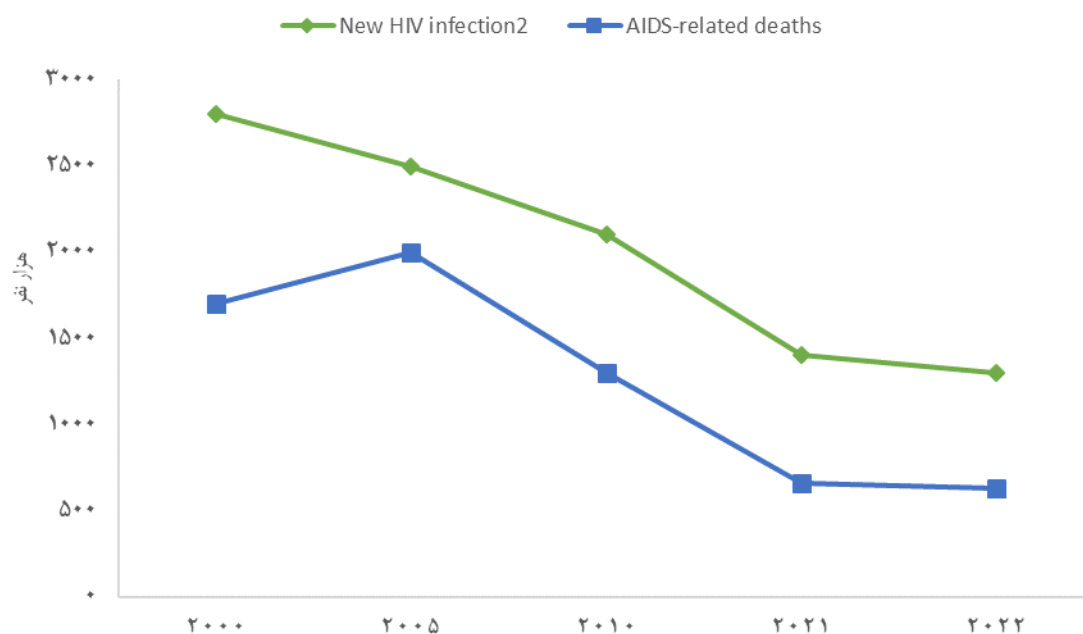
در سال ۲۰۱۷ حدود ۳۷ میلیون نفر در جهان تحت عفونت زندگی می‌کنند که بر اساس گزارش سازمان جهانی بهداشت، ۲۷ میلیون نفر از آنها در آفریقا زندگی می‌کنند. عفونت‌های HIV همچنان در حال رشد هستند، اما علیرغم موج استقبال از تلاش‌های بشردوستانه و ادغام بیشتر اچ‌آی‌وی و خدمات سلامت مرتبط با آن در منطقه، رشد نسبتاً آهسته داده‌ها وجود دارد. دسترسی به آزمایش، درمان و مراقبت اچ‌آی‌وی در کل منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا بسیار پایین‌تر از میانگین جهانی است. بر اساس داده‌های UNAIDS، جنبه‌های منحصر به فرد اپیدمی HIV در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا در مقایسه با سایر مناطق جهان مبهم است و بسیاری از کشورهای منطقه فاقد داده هستند.

جدول ۱: داده‌های جهانی بیماری HIV

۲۰۲۲	۲۰۲۱	۲۰۱۰	۲۰۰۵	۲۰۰۰	Global HIV data
۳۹,۰million	۳۸,۷million	۳۱,۵million	۲۸,۹million	۲۶,۶million	People living with HIV
۱,۳million	۱,۴million	۲,۱million	۲,۵million	۲,۸million	New HIV Infections
۱,۲million	۱,۳million	۱,۸million	۲,۰million	۲,۳million	New HIV Infections (Adults, aged ۱۵+)
۱۳۰,۰۰۰	۱۴۰,۰۰۰	۳۱۰,۰۰۰	۴۸۰,۰۰۰	۵۳۰,۰۰۰	New HIV Infections (Children, aged ۰-۱۴)
۶۳۰,۰۰۰	۶۶۰,۰۰۰	۱,۳million	۲,۰million	۱,۷million	AIDS-related deaths

Source: UNAIDS ۲۰۲۳

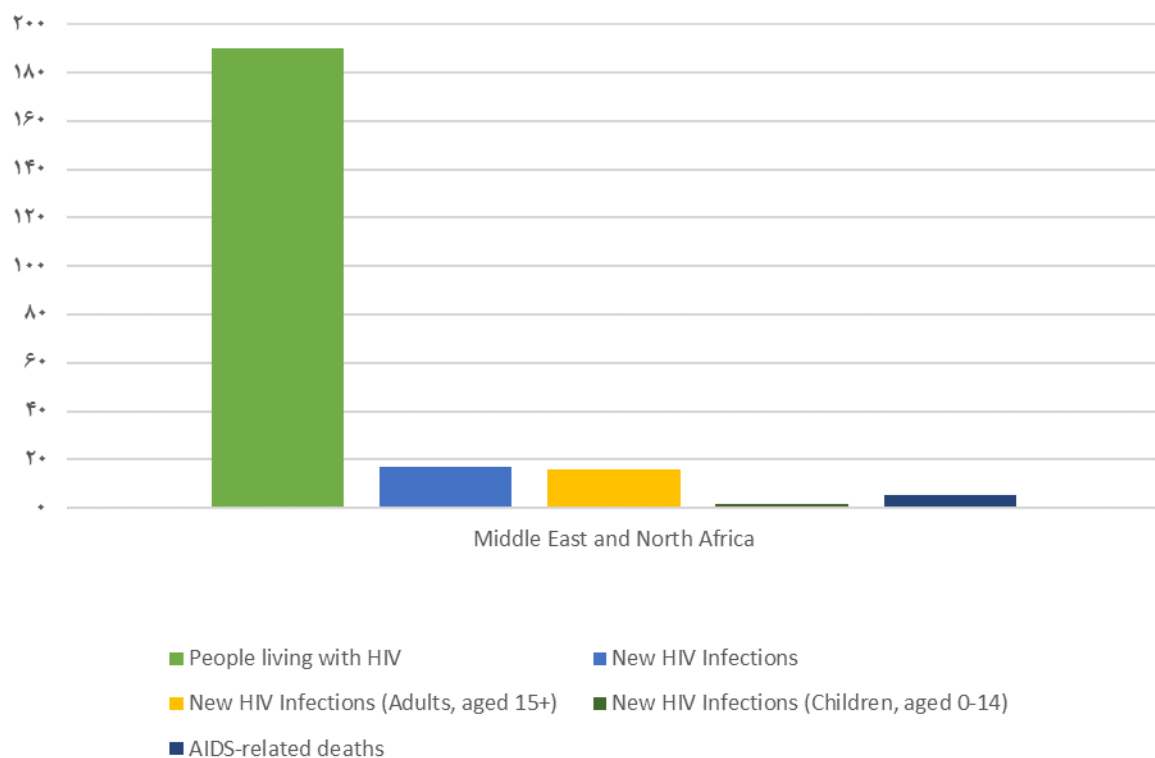
با توجه به جدول ۱ در سال ۲۰۲۲ بیش از ۳۹ میلیون نفر در جهان با بیماری ایدز زندگی می‌کنند که این آمار نسبت به سال ۲۰۰۰، افزایش ۵۰ درصدی داشته است. مبتلایان جدید در سال ۲۰۲۲ نسبت به سال‌های پیش روند کاهش داشته که می‌تواند نتیجه کمپین‌های آگاهی‌رسانی از طریق آموزش‌های پیشگیری و کنترل و برنامه‌های مبارزه با ایدز در جهان باشد. روند ابتلا در کودکان زیر ۱۴ سال ۲۰۲۲ با جمعیت ۵۳۰ هزار نفر نسبت به سال ۲۰۰۰ کاهش پیدا کرده است و به رقم ۱۳۰ هزار نفر رسیده است که به دلیل دسترسی مادران به داروهای پیشگیری از انتقال این بیماری به فرزندانشان است. به این ترتیب تعداد کودکان مبتلا به بیماری ایدز که از راه مادر خود بیمار شده اند کاهش چشمگیری داشته است.

نمودار ۱: مبتلایان جدید و مرگ و میر ناشی از ایدز

Source: WORD BANK

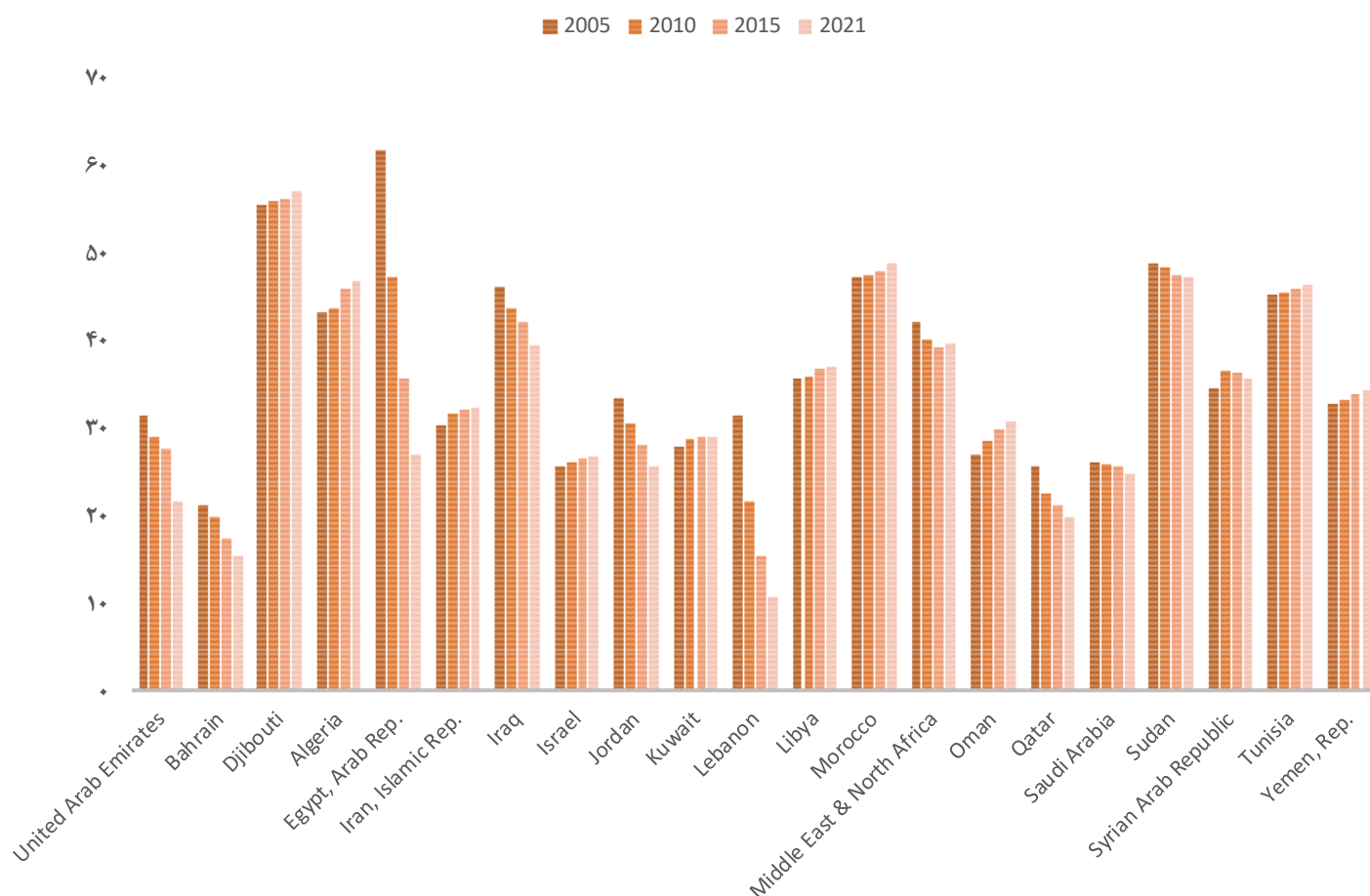
نمودار ۱ نشان می‌دهد که مرگ و میر افراد مبتلا به ایدز نیز از رقم ۱,۷ میلیون نفر در سال ۲۰۰۰ به رقم ۶۳۰ هزار نفر در سال ۲۰۲۲ کاهش یافته است که می‌تواند به دلیل پیشرفت‌های پیشگیری از مرگ و دسترسی بیشتر مبتلایان به داروهای درمان این بیماری باشد.

نمودار ۲: داده های ایدز در خاورمیانه و شمال آفریقا در سال ۲۰۲۲ (هزار نفر)

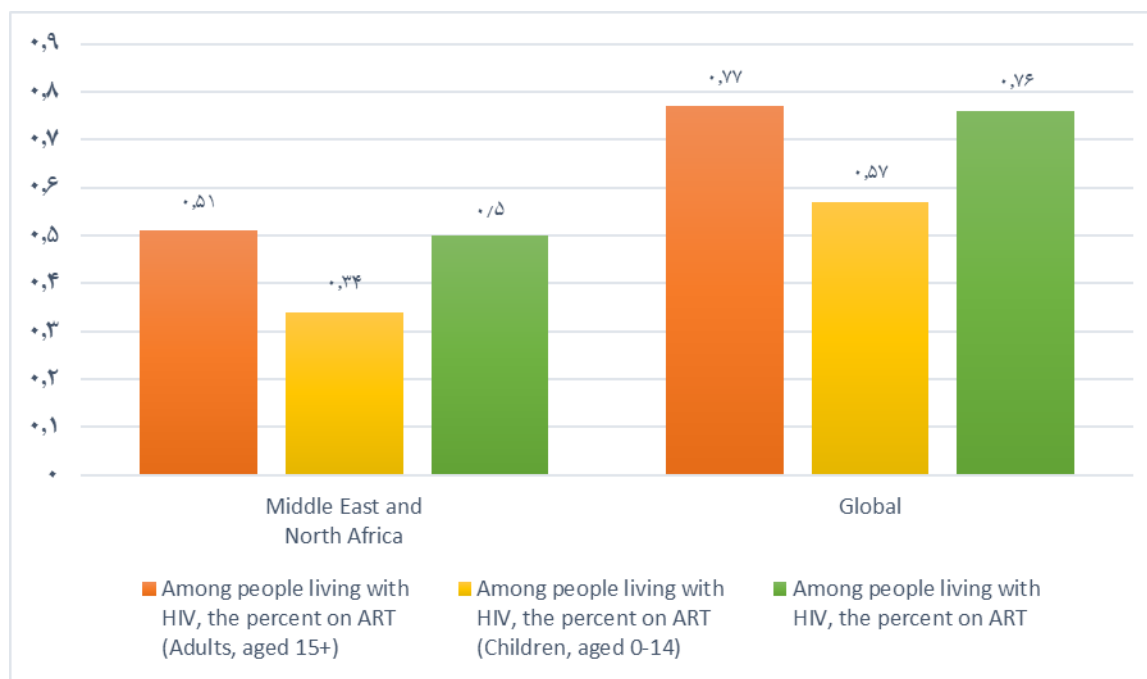
Source: UNAIDS ۲۰۲۳

نمودار ۲ داده‌های مرتبط با بیماری ایدز در خاورمیانه و شمال آفریقا را نمایش می‌دهد. بر اساس این نمودار، بیش از ۱۹۰ هزار نفر در خاورمیانه و شمال آفریقا زندگی می‌کنند. منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا با کمتر از ۰,۱ درصد کمترین میزان شیوع HIV را در سراسر جهان دارد، اما به دلیل دسترسی بسیار پایین به خدمات درمانی ضد ویروسی ایدز در این منطقه نگرانی‌ها نسبت به مرگ و میرهای رخ داده رو به افزایش است.

نمودار ۳: سهم از بزرگسالان مبتلا به ایدز در منطقه خاورمیانه و شمال افریقا (درصد)

با توجه به نمودار ۳ وضعیت مبتلایان زن به ویروس HIV نشان می‌دهد که طی سال‌های اخیر سهم زنان بالای ۱۵ سال در کشورهای لبنان و امارات و مصر بطور چشمگیری کاهش داشته است و این روند کاهش بصورت جزئی‌تر در کشورهای سوریه، عربستان سعودی، قطر، بحرین، عراق، اردن مشاهده می‌شود و در سایر کشورها روند افزایشی یا بدون تغییر بوده است و این افزایش میتواند منجر به تغییر الگوی انتقال این ویروس HIV شود. در ایران نیز روند این بیماری به سمت زنانه‌شدن بوده است.

نمودار ۴: پوشش درمانی برای HIV-AIDS منطقه ای

Source: UNAIDS ۲۰۲۳ epidemiological estimates

داده های نمودار ۴ نشان می دهد که پوشش درمانی مربوط به ایدز در خاورمیانه و شمال آفریقا در حدود ۲۵ درصد کمتر از پوشش درمان جهانی این بیماری می باشد که این روند باعث نگرانی در دسترسی به خدمات بهداشتی و درمانی در منطقه و افزایش شیوع بیماری و مرگ و میر ناشی از بیماری ایدز می شود.